

Kristiansand 10. juni 2026

Innspill til Kunnskapsdepartementets arbeid med ny overordnet rammeplan for lærerutdanningene

SANGBARSK er kjent med KDs invitasjon om å komme med innspill til rammeplanen innen 10.juni 2026.

Nettverket SANGBARSK består av representanter fra alle landets lærerutdanningsinstitusjoner. Nettverkets formål er å forske på og fremme sang i utdanning, herunder barnehage, skole og lærerutdanning. Etter vår mening er sang den enkleste måten å musisere på, siden sangstemmen er en del av kroppen og tilgjengelig for alle. Sang kan dermed på en enkel måte gjøre barnehagen og skolehverdagen mer praktisk-estetisk. Blant nettverkets medlemmer råder en sterk bekymring for musikkfagets og de øvrige praktiske og estetiske fagenes stilling i grunnskolen og i lærerutdanningene. Lærere med studiepoeng i musikk er mer tilbøyelige til å bruke sang i sin yrkespraksis – og på den måten bidra til en mer praktisk-estetisk hverdag, SANGBARSK mener dermed at den nye rammeplanen må bidra til å sikre at alle framtidige lærere har grunnleggende kompetanse i praktiske og estetiske fag, og ikke minst sang.

Vi anbefaler derfor at alle grunnskolelærerstudenter gjennomfører minst 30 studiepoeng i et praktisk eller estetisk fag, og at det innføres krav om 30 sp fagkompetanse for undervisning i disse fagene også på barnetrinnet. I tillegg anbefaler vi at det legges inn obligatorisk kurs i sang for alle lærerstudenter.

Bakgrunn:

Som SSBs siste kartlegging fra 2021-22 viser¹, er lærerkompetansen i praktiske og estetiske fag (med et lite forbehold om kroppsøving) lavere enn for de fleste andre grunnskolefag. Musikkfaget skiller seg også ut ved at lærerkompetansen har sunket siden forrige SSB-kartlegging. Ifølge siste kartlegging mangler nå 70% av nyutdannede lærere musikk i fagkretsen. Konsekvensen er at mange elever møter lærere uten faglig fordypning i musikk og andre praktiske og estetiske fag. Dette svekker muligheten for å gi undervisning av høy kvalitet og står i kontrast til regjeringens ambisjoner om en mer praktisk og variert skolehverdag.²

Utdanningsforbundets kartlegging av nyutdannede læreres fagkompetanse fra 2024³ viser svært lave tall for fagene musikk, mat og helse og kunst og håndverk:

Dette er imidlertid ikke en nyoppstått situasjon. SSBs kartlegginger av lærerkompetanse gjennom hele 2000-tallet viser at lærerkompetansen i estetiske fag er og forblir svak. Heller ikke Kompetanse for kvalitet- strategien har hjulpet særlig på denne situasjonen, til tross for at fagene har vært prioritert gjennom alle KfK-periodene. Følgegruppen for lærerutdanningsreformen (innføringen av GLU) leverte flere rapporter der bekymringene for mangel på rekruttering til de praktiske og estetiske fagene i grunnskolelærerutdanningene var tydelig uttalt (2011, 2013, 2014), og i rapporten fra 2014 (s. 62)⁴ var rådet til styresmaktene klart:

Når det gjelder de praktisk-estetiske fagene med få studenter, mener Følgegruppen at KD må vurdere nasjonale tiltak for å sikre at framtidig lærerbehov innenfor disse fagene blir dekket.

Ser vi tilbake til 1990-tallet og frem til i dag, viser gjentatte politiske strategier og utredninger som har hatt til hensikt å styrke de praktiske og estetiske fagene⁵ at situasjonen for fagene ikke har latt seg påvirke av god politisk vilje og sympati for fagene. Situasjonsbeskrivelsen fra rapport til rapport er den samme: det er stor mangel på lærerkompetanse i de praktiske og estetiske fagene.⁶ Til tross for bred politisk enighet om betydningen av disse fagene, har utviklingen ikke snudd. Dette tilsier at mer strukturelle grep i lærerutdanningen er nødvendig. I SSBs siste fremskriving av framtidig lærerbehov, Lærermot 2025-2060⁷ kommer det frem at etterspørselen etter lærere i praktiske og estetiske fag i nesten hele framskrivingsperioden fram til 2060, vil overstige tilbudet (s. 25):

Det blir dermed for få lærere i praktiske og estetiske fag framover for å opprettholde dagens standard. Det kan derfor bli nødvendig med politiske tiltak for å øke tilbudet, enten gjennom økt kandidatproduksjon (flere førsteårsstudenter og/eller høyere gjennomføring, (...)) eller ved å redusere ut-av-sektor-mobilitet (...). Dvs. oppnå en svakere etterspørsel etter denne typen lærer i utenfor sektoren.

¹ Arnesen, H. et al. (2023). Lærerkompetanse i grunnskolen. Hovedresultater 2021/2022. Statistisk sentralbyrå

² Meld.St. 34 (2023-2024).

³ Utdanningsforbundet (2024). Lærerutdanningene – søkere og uteksaminerte kandidater 2024. Faktaark 2024:11

⁴ Følgegruppen for lærerutdanningsreformen (2014). Rapport nr. 4: Lærerutdanning i endring. Indre utvikling – ytre kontekstuelle hinder.

⁵ Inntrykk, uttrykk, avtrykk: handlingsplan for styrking av dei estetiske faga i skolen (1991), Broen og den blå hesten - handlingsplan for dei estetiske faga og kulturdimensjonen i grunnskolen (1995), Skapende læring. Strategi for kunst og kultur i opplæringen (2007), Det muliges kunst – ti råd til kulturministeren og kunnskapsministeren (2014), Skaperglede, engasjement og utforskertrang. Praktisk og estetisk innhold i barnehage, skole og lærerutdanning (2019).

⁶ Kalsnes, S. og Espeland, M.I. (2025). Musikkfaget i spel. Fagpolitiske, fagdidaktiske og historiske perspektiv. Oslo: Skapia Forlag

⁷ Gunnes, T., Bennetzen, J., Ekren, R., Gilje, S.J., og Knudsen, P. (2025). LÆRERMOT 2024-2060 Vil lærermangelen reduseres framover? Rapport 2025/30, Statistisk sentralbyrå

Denne lærergruppen har også den største andelen som jobber utenfor undervisningssektoren, for eksempel i det frivillige musikk- og kulturlivet. Vi merker oss dessuten at fremskrivingen tar utgangspunkt i situasjonen for 2024, og vurderer behovet ut fra dagens standard, som altså innebærer at mer enn halvparten av lærerne i musikk og mat og helse og noe under halvparten av kunst og håndverk-lærerne mangler kompetanse i fagene.

Tall som SANGBARSK har fått fra FoMuP (Forum for musikkpedagogisk forskning), som forumet nylig har hentet inn fra lærerutdanningsinstitusjonene viser at den negative utviklingen trolig vil fortsette for musikkfaget. Opptakstallene for musikk i lærerutdanningene varierer fra år til år, men er jevnt over synkende. Det ser ut til å være opp til den enkelte institusjons økonomiske situasjon om musikkfaget skal tilbys i lærerutdanningen. Prognoser basert på dagens opptakstall viser for eksempel at det i framtiden knapt vil utdannes kvalifiserte musikk lærere nord for Trondheim.

Slik SANGBARSK ser det, er det tre tiltak som vil virke positivt inn på denne situasjonen: at studenter i grunnskolelærerutdanningene må velge et praktisk eller estetisk fag (fortrinnsvis musikk, mat og helse eller kunst og håndverk), og at det innføres krav om lærerkompetanse for undervisning i disse fagene også på barnetrinnet. I tillegg bør det innføres obligatorisk kurs i sang for alle lærerstudenter. Dette vil svare på den vedvarende mangelen på lærerkompetanse i praktiske og estetiske fag. Det vil også være i tråd med anbefalinger og innhold i Meld. St. 34 (2023-2024) om en mer praktisk skole, samt til departementets arbeid med endringer i struktur og innhold i skolehverdagen på 1. og 2. trinn. Dersom ambisjonen om en mer praktisk skole skal realiseres, må lærerne ha faglig kompetanse til å planlegge og gjennomføre praktisk-estetisk undervisning. Uten et minimumskrav i lærerutdanningen vil denne ambisjonen være vanskelig å oppnå.

Våre forslag til endringer:

I underkapittel om lærerutdanning for trinn 1 – 4 grunnskole er det f.eks. definert følgende kjernekompetanse:

- *å skape og formidle estetiske opplevelser for elevene og legge til rette for kreativitet og undring i alle fag*

For denne utdanningen er det også i § 12-2 definert *Særlige bestemmelser om utdanningens innhold*. Her inngår bl.a. følgende krav:

- *Alle fag som tilsvare skolefag, skal omfatte fagdidaktikk og begynneropplæring*
- *Utdanningen skal inneholde minst 60 studiepoeng med profesjonsrettet pedagogikk og minst 30 studiepoeng i hvert av fagene norsk og matematikk*

SANGBARSK foreslår følgende tilføyelse til dette fag-kravet:

- *Utdanningen skal inneholde minst 60 studiepoeng med profesjonsrettet pedagogikk, minst 30 studiepoeng i hvert av fagene norsk og matematikk, og minst 30 studiepoeng i et praktisk eller estetisk fag.*

I underkapittel om lærerutdanning for trinn 5 – 7 grunnskole er det bl.a. definert følgende kjernekompetanse:

- *å anvende praktiske, estetiske og varierte arbeidsformer, og elementer av lek for å styrke utforskning, motivasjon og mestring*

For denne utdanningen er det i § 13-2 definert Spesifikke reguleringer for utdanningen. Her inngår bl.a. følgende krav:

- *Alle fag i lærerutdanningen for trinn 5-7 som tilsvare skolefag, skal omfatte fagdidaktikk.*
- *Lærerutdanning for trinn 5-7 skal inneholde minst 60 studiepoeng profesjonsrettet pedagogikk*

SANGBARSK foreslår følgende tilføyelse:

- *Lærerutdanning for trinn 5-7 skal inneholde minst 60 studiepoeng profesjonsrettet pedagogikk, og minst 30 studiepoeng i et praktisk eller estetisk fag*

Vi ber derfor departementet innarbeide krav om minst 30 studiepoeng i et praktisk/estetisk fag i grunnskolelærerutdanningene **og at det innføres obligatorisk kurs i sang**. Dette vil være nødvendige skritt for å sikre at elever i hele landet får undervisning av høy kvalitet også i disse fagene, og for å realisere målet om en mer praktisk og variert skole.

Vennlig hilsen

SANGBARSK v/ledergruppen

Professor i musikk ved Universitetet i Agder, Anne Haugland Balsnes (annehb@uia.no)

Professor i musikkpedagogikk ved Høgskulen på Vestlandet, Tiri Bergesen Schei (Tiri.Bergesen.Schei@hvl.no)

Førstelektor i musikkpedagogikk på OsloMet, Liv Anna Hagen (livanha@oslomet.no)